

## گره و حقوق بشر



کامبیز نوروزی

حقوق‌دان

آنچه در یک سال گذشته در غزه گذشته است و امروز در لبنان ادامه دارد، درس تازه‌ای برای ماست که بدانیم تلاش برای حقوق بشر، یک امر داخلی و ملی است. واکنش قدرت‌های جهانی در برابر نقض گسترده موازین و معیارهای حقوق بشری در حملات رژیم اسرائیل به غزه و لبنان، بیش از پیش مسئله حقوق بشر در روابط بین‌الملل را از اعتبار می‌اندازد. سکوت یا همراهی دولت‌های بزرگ در مقابل کشتار غیرنظامیان و مراکز آموزشی و درمانی و دینی در غزه و حالا تجاوز به قلمرو سرزمینی لبنان توسط اسرائیل و کشتاری تازه، نمونه‌ای آشکار از این واقعیت است که حقوق بشر در روابط بین دولت‌ها تابع مفهوم قدرت و منافع دولت‌هاست. آنجا که منافع دولت‌ها ایجاب کند، حتی در ساده‌ترین مسائل مدافع حقوق بشر شده

و از آنچه نقض حقوق بشر یاد می‌کنند، به‌عنوان حربه‌ای در روابط سیاسی بهره می‌گیرند؛ ولی اگر برای توسعه منافع و افزایش قدرت لازم باشد، در برابر فجیع‌ترین رفتارهای ناقض حقوق بشر چشم فرومی‌بندند و اگر نیاز باشد، کمک هم می‌کنند. این همان اتفاقی است که در یک سال

گذشته در غزه و در هفته‌های اخیر در لبنان در حال وقوع است. کشتار حدود ۶۰ هزار نفر که اکثراً زنان، کودکان و غیرنظامیان بوده‌اند، کشتن خبرنگاران، حمله به مدارس و بیمارستان‌ها و مراکز دینی، جلوگیری از رساندن غذا، آب و دارو به مردم، آوارگی حدود یک میلیون انسان، ورود نظامی به قلمرو سرزمینی کشوری دیگر، بهمان چندین ساختمان غیرنظامی به بهانه هدف‌گیری رهبران حزب‌الله و… نه‌تنها معیار با حقوق بین‌المللی جنگ است، بلکه نقض گسترده حقوق بشر است. خیلی از مدافعان صادق حقوق بشر در سطح جهان، این اقدامات را معادل نسل‌کشی و جنایات جنگی دانسته‌اند. دیوان بین‌المللی دادگستری نیز در پی شکایت دولت آفریقای جنوبی علیه اسرائیل، در تصمیم خود دستور داد اسرائیل تمامی اقدامات لازم را برای جلوگیری از نسل‌کشی در غزه انجام دهد. این دادگاه همچنین به اسرائیل دستور داد طرف یک ماه تمامی اقداماتی را که برای جلوگیری از نسل‌کشی انجام داده، به دیوان لاهه گزارش دهد. البته اسرائیل هیچ اهمیتی به این دستور نداد و آن را اجرا نکرد. حامیان دولت اسرائیل نیز به اقدامات جنایت‌بار این دولت تاسی کردند و هیچ نگفتند. واقعیت تلخ البته آن است که

دولت‌ها، روابط بین‌المللی خود را بر اساس منافع‌شان تنظیم می‌کنند. حقوق و اخلاق بین‌الملل به‌شدت تحت تأثیر منافع و نظام قدرت است. هیچ دولتی منافع خود را قربانی منافع دولتی دیگر نمی‌کند، مگر در وضعیت ضعف و تسلیم باشد. هرچند سکوت قدرت‌های بزرگ در برابر انواع جنایت‌های اسرائیل در غزه یک رفتار غیراخلاقی و همراهی با‌جنایتکار است، اما نمی‌توان از آنها انتظار داشت واکنشی داشته باشند مانند آنچه در برابر تجاوز نظامی روسیه به خاک اوکراین انجام دادند؛ روسیه را تحریم کردند، به اوکراین کمک‌های مالی، نظامی و اطلاعاتی دادند تا بتواند از خود در برابر روسیه دفاع کند و مردم جنگ‌زده اوکراین به کمک‌های انسان‌دوستانه دست یابند. از نظر سیاسی، اروپا از توسعه جنگ در محدوده خود و گسترش قدرت روسیه نگران است. از نظر حقوقی نیز آنها حمله روسیه به خاک اوکراین را مصداق تجاوز نظامی و نامشروع می‌دانند، تفاوت‌های زیادی بین جنگ اوکراین و غزه وجود دارد، اما از حیث لزوم تبعیت از موازین حقوق بشر، از قبیل خودداری از کشتار غیرنظامیان، حمله به مراکز درمانی،

مدارس و بیمارستان‌ها و… تفاوتی بین مردم جنگ‌زده اوکراین و غزه نیست؛ ولی مردمان غزه زیر آتش ویرانگر ادوات نظامی اسرائیل رها شده‌اند و حال‌هم نوبت رسیده است به لبنان و مردمش. تفاوت بزرگ در یک چیز است: منافع. ایالات متحده آمریکا، اتحادیه اروپا و دولت بریتانیا منافع متفاوتی در اوکراین، اسرائیل و غزه دارند و به خاطر همین تفاوت منافع، در اوکراین علاوه بر هر امر سیاسی‌ای، حقوق بشر را مهم می‌دانند و به نقض آن از سوی روسیه واکنش نشان می‌دهند، اما در غزه چیزی از حقوق بشر نمی‌گویند و اقدامی برای جلوگیری از نقض آن نمی‌کنند؛ چون اقدامات اسرائیل با منفع آنها همسو است. اسرائیل هم در شاهراه جنایت، کارش را ادامه می‌دهد. این یک نمونه تازه از نمونه‌های فراوان وضعیت حقوق بشر در روابط بین دولت‌ها و تناقض‌های متعدد آن است. در فعالیت‌های حقوق‌بشری، دل‌بستن به حمایت‌های دولت‌ها و تلاش برای راضی کردن آنها به اقدام علیه کشور به نام حقوق بشر، اگر انگیزه‌های دیگر در آن نباشد، در خوشبینانه‌ترین حالت ساده‌اندیشی و خانه‌ساختن روی آب است. شاهد زنده آن غزه و لبنان امروز، گریه‌ها برای رضای خدا موش نمی‌گیرند.

<div>چهارشنبه ۱۱ مهر ۱۴۰۳</div>
۲۸ ربیع‌الاول ۱۴۴۵
۲ اکتبر ۲۰۲۴
سال بیست‌ویکم
شماره ۴۹۳۸
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

روزه‌نامه

**در «شرق» امروز می‌خوانید:** چالش‌ها و فرصت‌های دیپلماسی اقتصادی دولت چهاردهم • تنکابنی و روایت مسخ‌شدگی زندگی • تنهایی یک دونده دوی استقامت/ زهرا مشتاق

**ایران در مقابل جنایت‌های اسرائیل صدها موشک به سمت اراضی اشغالی شلیک کرد**

# پاسخ تهران لرزش تل‌آویو

**اطلاعیه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی؛ چنانچه رژیم صهیونیستی به این عملیات واکنش نظامی نشان دهد با حملات ویرانگر بعدی مواجه خواهد شد ۹۰ درصد شلیک‌ها با موفقیت به اهداف اصابت کرده و رژیم صهیونیستی از تسلط اطلاعاتی و عملیاتی جمهوری اسلامی به وحشت افتاده است**

اسرارالهی: سرانجام پس از اظهارنظرهای متفاوت در محافل سیاسی و رسانه‌ای درباره نحوه واکنش تهران در مقابل سلسله‌تَرورهای اسرائیل، حدود ساعت ۲۰ شامگاه سه‌شنبه، ایران برای دومین‌بار از خاک خود و به شکل مستقیم، اراضی اشغالی را هدف قرار داد. در بیانیه رسمی سپاه عنوان شد که این حملات موشکی در چارچوب عملیات «وعده صادق ۲» و با رمز مبارک یا رسول‌الله به اهداف امنیتی و اطلاعاتی در اسرائیل انجام شده است. آن‌طور که گزارش‌ها حکایت دارند این حمله با موشک‌های بالستیک و با رعایت اصل غافلگیری صورت گرفت. هرچند از ساعت‌ها قبل کاخ سفید نسبت به حملات موشکی احتمالی ایران اطلاع‌رسانی کرده بود و تل‌آویو را در جریان گذاشته بود. روتترز به نقل از یک مقام ایرانی ادعا کرد که ایران در فاصله کوتاهی پیش از آغاز عملیات، به آمریکا از طریق کانال‌های دیپلماتیک هشدار داده بود. طبق گفته العالم حدود ۴۰۰ موشک

عبدالرحمن فتح‌الهی: سرانجام پس از اظهارنظرهای متفاوت در محافل سیاسی و رسانه‌ای درباره نحوه واکنش تهران در مقابل سلسله‌تَرورهای اسرائیل، حدود ساعت ۲۰ شامگاه سه‌شنبه، ایران برای دومین‌بار از خاک خود و به شکل مستقیم، اراضی اشغالی را هدف قرار داد. در بیانیه رسمی سپاه عنوان شد که این حملات موشکی در چارچوب عملیات «وعده صادق ۲» و با رمز مبارک یا رسول‌الله به اهداف امنیتی و اطلاعاتی در اسرائیل انجام شده است. آن‌طور که گزارش‌ها حکایت دارند این حمله با موشک‌های بالستیک و با رعایت اصل غافلگیری صورت گرفت. هرچند از ساعت‌ها قبل کاخ سفید نسبت به حملات موشکی احتمالی ایران اطلاع‌رسانی کرده بود و تل‌آویو را در جریان گذاشته بود. روتترز به نقل از یک مقام ایرانی ادعا کرد که ایران در فاصله کوتاهی پیش از آغاز عملیات، به آمریکا از طریق کانال‌های دیپلماتیک هشدار داده بود. طبق گفته العالم حدود ۴۰۰ موشک

### یادداشت

## بخش‌های جزیره‌ای در اقتصاد ناکارآمد



**محمد رضا یوسفی شیخ‌رباط**

اقتصاددان و استاد دانشگاه مفید

بود که به سرانجام برسد. موفقیت‌نداشتن در هر دو جنبه نشان می‌دهد هر دو سیاست بر عمق مشکلات کشور افزود، از سویی فساد رشد بیشتری یافت و از سوی دیگر واگذاری‌ها به تقویت بخش سوم در اقتصاد ایران انجامید. بسیاری از خریداران این شرکت‌ها، بخش خصوصی واقعی نبودند. بانک‌ها و نهادهای عمومی غیردولتی از خریداران اصلی این واگذاری‌ها بودند. در نتیجه نیت‌ها بخش خصوصی تقویت نشد، بلکه موجب رشد بنگاهداری بانک‌ها شده و بخش عمومی غیردولتی که از منابع عمومی استفاده می‌کند نیز متصدی این شرکت‌ها شدند و از این طریق بر پیچیدگی اقتصادی ایران افزودند.

اکنون برخلاف کتب مرسوم علم اقتصاد که بخش‌های اقتصادی به دو بخش دولتی و خصوصی تقسیم شده و توصیه‌های سیاستی مبتنی بر انجام وظایف حکمیتی از سوی دولت، عمل اقتصادی برعهده بخش خصوصی است و تجارب واگذاری نیز از بخش دولتی به بخش خصوصی

### یادداشت ویژه

**دکتر محمد رسولی و تفسیری تازه از شاهنامه فردوسی**

## شاهنامه تاریخ واقعی است

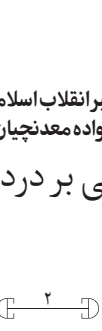


علیرضاروقی

شاهنامه‌پژوه

توجه به شاهنامه و شناخت آن، یکی از نیازهای اساسی جامعه امروز ایران است که این مهم در وهله اول نیازمند آشنایی با شاهنامه‌شناسان بزرگ و آگاهی از اندیشه‌های ایشان است. اگرچه به دلیل نبود مرکز رسمی برای سرچش این مهم، کار آسان نیست، اما با احترام بسیار به سایر استادان و صاحب‌نظران، بدون تردید می‌توان دکتر محمد رسولی را یکی از بزرگان و برجسته‌ترین شاهنامه‌شناس معاصر دانست. مطالب، موضوعات و کشفیاتی که دکتر رسولی از شاهنامه ارائه داده، چنان تازه و نو است که تاکنون دیگر استادان شاهنامه‌شناس حتی اشاره‌ای به آن نداشته‌اند. همین امر باعث می‌شود گروه‌های بسیاری با نظریات ایشان مخالف و کمتر کسی آنها را تصور کند، اما پس از بررسی ژرف و علمی، درستی آنها ثابت و به مرور به تعداد افراد موافق افزوده می‌شود. حال باید پرسید رسولی چگونه این کشفیات جدید را از شاهنامه داشته است؟ در جواب شاید بتوان دلایل و پیدایش توفیق و موفقیت را در علاقه زیاد به شاهنامه و هوش بالا و استعداد شگرف ایشان در شاهنامه‌پژوهی و تسلط به چند رشته دانشگاهی مرتبط با شاهنامه (که در هیچ‌یک از دیگر شاهنامه‌شناسان اگرچند نبوده است) بیان کرد. شرایط و وضعیتی که جمع همه آنها در یک نفر، به ندرت اتفاق می‌افتد. امروزه همه می‌دانند که شاهنامه کتابی فقط مربوط به ادبیات نیست و از قضا باید گفت «جنبه ادبی شاهنامه، کمترین و پایین‌ترین وجه آن است». شاهنامه کتابی تاریخی، علمی، حقوقی، سیاسی و اجتماعی است؛ به‌ویژه آگاهان می‌دانند اگر شاهنامه کتاب حاوی روایت تاریخ باشد، جنبه‌های اجتماعی و سیاسی آن به درشته حقوق سیاسی مربوط می‌شود، مهم‌تر است، پس به‌جز رشته حقوق سیاسی، چه رشته‌ای می‌تواند مفاهیمی ماند «فره آزادی» و انجمن و مانند آن را در شاهنامه تبیین و روشن کند؟

دکتر محمد رسولی تاریخ‌دان است و کتب تالیفی ایشان همچون «تاریخ چهارده هزارساله ایران» برای نخستین بار



سرفرازماینده رهبر انقلاب اسلامی به طیس برای دیدار با خانواده معدنچیان حادثه‌دیده

مرهمی بر درد طبس

### برگزیده‌ها

وقوع چند عملیات تروریستی در شرق کشور؛ بازی خطرناک برای وقت‌کشی در ایران و ایجاد دردسرهای بزرگ برای تهران

### تله اسرائیلی

عارف در نشست عمومی سومین مجمع اقتصادی اوراسیا

**حکمرانی دیجیتال دو دهه است در دستور کار ایران قرار دارد**

### جنگ افروزی جدید

اسرائیل و افزایش تنش‌ها در خاورمیانه

### آغاز جنگ سوم لبنان

### گزارشی از تجربه حذف پارانه سوخت در سودان و پیامدهای آن

### چالش نرخ بنزین

گزارشی از حضور شهردار تهران در صحن شورای شهر و اخراج یکی از مدیران شهرداری از صحن علنی

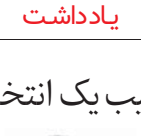
### دستور به اخراج از شورا

### بایان تلخ جواد نکونام در استقلال

### کاش وسوسه نمی‌شدی

### یادداشت

فرارونشیب یک انتخاب مهم



حسین ناصری

روان‌شناس پیشگیری

یک عنوان پژوهشی در ارزیابی عملکرد وزرای وزارتخانه تعاون، کار و رفاه اجتماعی (تکرا) می‌تواند «بررسی محتوایی سخنرانی‌های وزرای پیشنهادی وزارت رفاه در مجلس و عملکرد نهایی آنان» باشد. ارزیابی سخنرانی جناب میدری به‌عنوان وزیر پیشنهادی آن وزارتخانه در مجلس را می‌توان به دو بخش نظری و اجرایی تقسیم کرد؛ موارد نظری نظیر درس گرفتن از تاریخ و ساختن آینده یا درس‌نگرفتن و ناپودگ کردن آستنده، اهمیت احزاب و نهادهای مدنی گسترده، اهمیت مذاکره در حل مسائل کشور، تلاش برای کاهش فاصله بین نظام سیاسی و مردم، تأکید بر عدالت اجتماعی و حمایت از فقرا، برابری در آموزش و سلامت، اهمیت واگذار نکردن سه حوزه امنیت، آموزش و بهداشت به بخش خصوصی، اهمیت پیوست عدالت در سیاست‌گذاری‌ها و اقدامات اجرایی نظیر راه‌اندازی مرکز توانمندسازی حکومت و جامعه در جهاد دانشگاهی و تدوین قانون حمایت از معلولان با همکاری انجمن‌های معلولان از مهم‌ترین موارد سخنرانی در صحن مجلس برای نمایندگان مجلس بود. ورای اینکه وزارتخانه دوران میدری چه عملکردی از خود به جای خواهد گذاشت، موارد فوق موضوعاتی هستند که اهمیت این وزارتخانه را در رفاه و آسیب‌ایز ایرانیان مشخص می‌کند. از این مقدمه که بگذریم، سازمان بهزیستی یکی از سازمان‌های زیر نظر وزارت «تکرا» است که هنوز رئیس آن مشخص نشده است.

محمدرضا یوسفی، اقتصاددان و استاد دانشگاه مفید

بوده است. در ایران، دست‌کم سه بخش فعالیت می‌کنند. بخش خصوصی ضعیف در کنار بخش دولتی ناکارآمد قرار گرفته است. دولت با کسری‌های بودجه روزافزون خود کمتر توان انجام فعالیت‌های زیربنایی را دارد. اما بخش سوم با بهره‌گیری از امکانات ملی، نبود نظارت‌پذیری و آزادی عمل نسبی هر روز توسعه یافته و سهم بیشتری از اقتصاد ایران را به خود اختصاص می‌دهد. البته در این تحلیل بخش تعاون به دلیل شرایطش وارد نشده است. با نگاه به وضعیت کنونی اقتصاد ایران، تحلیل‌های تقابل دو بخش دولتی و خصوصی در ادبیات علمی مرسوم در ایران کاربرد ندارد؛ زیرا بخش سوم ماهیتی مستقل از بخش خصوصی و دولتی دارد. گاه از آنان به شبه‌دولتی و گاه خصولتی و گاه بخش عمومی غیردولتی تعبیر می‌شود که اتفاق نظری بر هیچ‌کدام از عناوین یادشده نیز نیست. متأسفانه داده‌های متنق و شفافی درباره این نهادهای توانمند و معاف از مالیات وجود ندارد. برره‌مندا از منابع عمومی وجود ندارد. ازاین‌رو تحلیل چگونگی کارکرد آنها، بازدهی‌های اقتصادی آنها و جهت‌گیری‌های توسعه‌ای یا تخریبی آنها کار سختی است. آیا این سرمایه‌عظیم در راستای اهداف توسعه‌ای به خدمت گرفته می‌شود؟ میزان نفوذ سیاسی این نهاد‌ها و نقش آفرینی ایشان در رقابت‌های سیاسی و روابط بین‌الملل کشور چقدر است؟

به هر روی تعامل این بخش با دولت به دلیل نفوذ گسترده در اقتصاد و حاکمیت حائز اهمیت است. به نظر می‌رسد حال که دولت چهاردهم بر سر کار آمده است، زمان آن رسیده است تا به چگونگی تعامل اندیشیده شود.

**همکار گرامی جناب آقای علی صالحی**

**مصیبت وارده را به شما و خانواده محترم تسلیت می‌گوویم، برای آن مرحومه غفران و برای بازماندگان صبر مستلت داریم.**

*روزنامه شرق*

ادامه‌در صفحه ۵

صفحه ۵

پ: بین انسان ایرانی و ساکنان احتمالی منظومه‌های دیگر در فضا، ارتباط بوده و فرآزمینی‌ها و سفینه‌های فضایی در شاهنامه اشاره شده است.

<sup>[1]</sup>
<sup>[2]</sup>